

Hrvati bi hrano, Nemci letališče

Strah pred strategijo tujih kupcev ali groza pred lastno odsotnostjo strategije? Slovenska privatizacija razkriva lastne napake iz preteklosti

JURE STOJAN

Medtem ko se tempo slovenske privatizacije povečuje, je vedno več ljudi zaskrbljenih glede nacionalnosti kupcev. Ne da je v porastu ekonomski nacionalizem - danes velja že kot splošno sprejeto, da je v Sloveniji ta trenutek domačega kapitala premalo in da zato vsaka prodaja najverjetneje pomeni prodajo tujcu. Kar mnoge skrbi, so vzorci, ki so se začeli kazati v dosedanjih prodajah.

Tujci imajo sektorske interese

Kupci slovenskih podjetij niso naključni, pač pa se zdi, da se investitorji posamezne države zanimajo za točno določene sektorje slovenskega gospodarstva. Hrvaški kapital je navdušen nad slovensko prehransko industrijo. In to od predelovalcev hrane (Podravka je ta teden kupila Žito, Atlantic grupa pa že 2010. Drogo Kolinsko) vse tja do trgovskih polic (Agrokor je lani prevzel Mercator). Mnogim je odleglo vsaj pri misli, da je Fructal od 2011. v srbski lasti, Radenska pa od lani v češki. Pa da je seveda veliki prevzemnik pivovarn Laško in Union po narodnosti nizozemski, Heineken.

Nemške vlagatelje v sedanji privatizaciji zanima slovenska infrastruktura. Frankfurtško letališče je lanskega oktobra kupilo Aerodrom Ljubljana. Še v času Pahorjeve vlade so se Nemške železnice, DB, zanimale za nakup slovenskih, pod pogojem, da jim zraven v paketu prodamo še Luko Koper. Nemški Telekom pa se je dolge mesece omenjal kot glavni interesent za nakup Telekom Slovenije, a se je v zadnjem krogu privatizacijskega postopka v vodstvo zavihtel britanski investicijski sklad Cinven. Ameriške vlagatelje zanima ali komunikacijska infrastruktura (ameriški KKR je 2013. prevzel Telemach, slednji pa je lani kupil še Tušmobil) ali pa industrija. Januarja 2014 je ljubljanskega proizvajalca laserskih izdelkov Fotono kupilo ameriško podjetje Technology4Medicine, februarja letos pa je Pinus Rače pristal v rokah ameriškega proizvajalca škropiv in gnojil za posevke Albaugh.

Od tujih kreditodajalcev do tujih lastnikov

V oči bije še eno dejstvo - kako namreč

je večina teh firm sploh prišla tako daleč, da so jih prodali novim tujim lastnikom. V ozadju je spodletelo grajenje lastniških imperijev, in sicer s sposojenim denarjem. Ta pa je prišel iz tujine. Pri vseh teh prodajah gre torej za formalno priznanje tujega lastništva, čeprav so firme v resnici v tujo last prišle že takrat, ko so jih tik pred finančno krizo kupili denimo **Boško Šrot**, **Igor Bavčar** ali holdinga Zvon.

V slovenski javnosti se je zato zadnje dni celo okrepljeno nasprotovanje privatizaciji. Mnogi ugotavljajo, da druge države očitno izvajajo svoje sektorske strategije, celo tako uspešno, da te vodijo do nakupov slovenskih podjetij. Ni seveda strašljivo, da druge države delujejo strateško, kot to, da Slovenija sama nima strategije. Koalicija se še vedno usklajuje, kaj bo v strategiji upravljanja z državnim premoženjem, sektorske strategije so ali zastarele in med sabo neuskklajene ali pa jih sploh ni. Tako je predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) **Dušan Semolič** včeraj poslance pozval, naj nemudoma ustavijo privatizacijo. In sicer naj pred kakršno koli nadaljnjo prodajo "sprejmejo klasifikacijo državnih naložb, za vsako podjetje v državni lasti, ki se namerava prodati, predhodno opravijo temeljito vsebinsko analizo, ki bo zajela prav vse morebitne negativne scenarije prodaje, in nemudoma sprejmejo ustrezne spremembe zakona o prevzemih".

Strategija pomembnejša od nacionalnosti

Zdi pa se tudi, da sedanje razmere povedo več o nas samih kot o morebitnih ukanah pretkanih tujih vlagateljev. Res je tudi, da Slovenija potrebuje kapital in da tuji velikokrat s sabo prinese internacionalizacijo poslovanja, novo tehnologijo in predvsem boljše upravljanje. "Kar se tiče novih lastnikov slovenskih podjetij, je izjemno pomembno, ali spoštujejo lokalne blagovne znamke, želijo ohraniti razvoj in se zavedajo dodane vrednosti slovenske kreativnosti in zaposlenih," opozarja **Ajša Vodnik**, izvršna direktorica AmCham Slovenija. "V tem pogledu država izvora ni ključna, bolj pomembna je korporativna kultura podjetja. Res pa je, da ameriški investitorji pogosto zaupajo lokalnemu

menedžmentu in s tem ustvarijo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo, predvsem pa obstaja priložnost, da tisti, ki še niso prisotni v Evropi, center za razvoj in poslovanje postavijo prav v Sloveniji."

Gertrud Rantzen, predsednica upravnega odbora Slovensko-nemške gospodarske zbornice, pa opozarja, da so nemški lastniki "v večini primerov dobri zaposlovalci, investitorji in tudi plačniki". Vsaj tako na podlagi dosedanjih primerov. "Vsa proizvodna podjetja z nemškim kapitalom v Sloveniji denimo veliko vlagajo v raziskave in razvoj ter imajo v Sloveniji svoje najbolj plodne tovrstne centre. Nemški kapital je zato v Sloveniji dokaj zaželen. Podjetja z drugim tujim kapitalom težko komentiramo. Prepričani pa smo, da je v sedanjih gospodarskih razmerah treba ceniti kapital, ki je pripravljen odkupiti deleže v podjetjih, ki so naprodaj, saj le s tem lahko zagotovimo obstoj in tudi nadaljnji razvoj omenjenih podjetij."

Portugalsko svarilo

Kaj je torej alternativa? Ne prodati tujcem, na račun povečanega državnega dolga nacionalizirati podjetja in jih postaviti na noge (upajoč, seveda, da si bodo v vmesnem času finančno opomogli slovenski kapitalisti, tako da bodo lahko oni kupili podjetja, ko bo Bruselj začel postavljati neprijetna vprašanja in zahteval privatizacijo)? Svarilni zgled pred takšnim korakom daje zgodovina naše evropske partnerice, sočlanice evroobmočja - Portugalske. "Čeprav so bila v zgodovini podjetja v tuji lasti pomemben igralec v portugalskem gospodarstvu, je tuje neposredne naložbe tako rekoč odpravil avtorski nacionalistični režim, ki je državi vladal od vojaškega udara leta 1926," piše portugalski ekonomist **Francisco Castro** iz univerze v Portu. "Nove oblasti sicer niso bile sovražno nastrojene do uveljavljenih tujih podjetij. Vendar pa je zakonodaja spodbujala prenos lastništva na portugalske državljane in strogo omejevala vstop novih podjetij.

To obdobje je povezano z neverjetno stagnacijo države. Čeprav Portugalska ni sodelovala v drugi svetovni vojni, je tudi v petdesetih večina njenih vasi bila brez vodovoda in tla-

Page: 4

Reach: 108000

Country: SLOVENIA

Size: 781 cm2

2 / 3

kovanih cest. "Ta politika je doživela preobrat leta 1960, ko se je Portugalska pridružila Evropski coni proste trgovine (EFTA) kot ustanovni član," še piše Castro. Tuj kapital pa je bil po njegovem mnenju zaslužen za razvoj novih industrij (na primer oblačil, električnih naprav, kemikalij) in kritično vlogo v povečanju raznolikosti portugalskega gospodarstva.

"Država izvora ni ključna, bolj pomembna je korporativna kultura podjetja"

Iz katere države prihajajo tuje neposredne naložbe?

	Tuje naložbe v slovenska podjetja (stanje 31. 12. 2014, v mio. EUR)	Slovenske naložbe v tuja podjetja (stanje 31. 12. 2014, v mio. EUR)
 Avstrija	2705	47
 Nemčija	951	86
 Hrvaška	769	1133
 Italija	638	0
 Združeno kraljestvo	256	2
 Ciper	201	37
 Luksemburg	158	3
 Belgija	103	1
 Ruska federacija	71	170
 Srbija	58	685
 BiH	35	371
 ZDA	31	14
 Črna gora	16	109

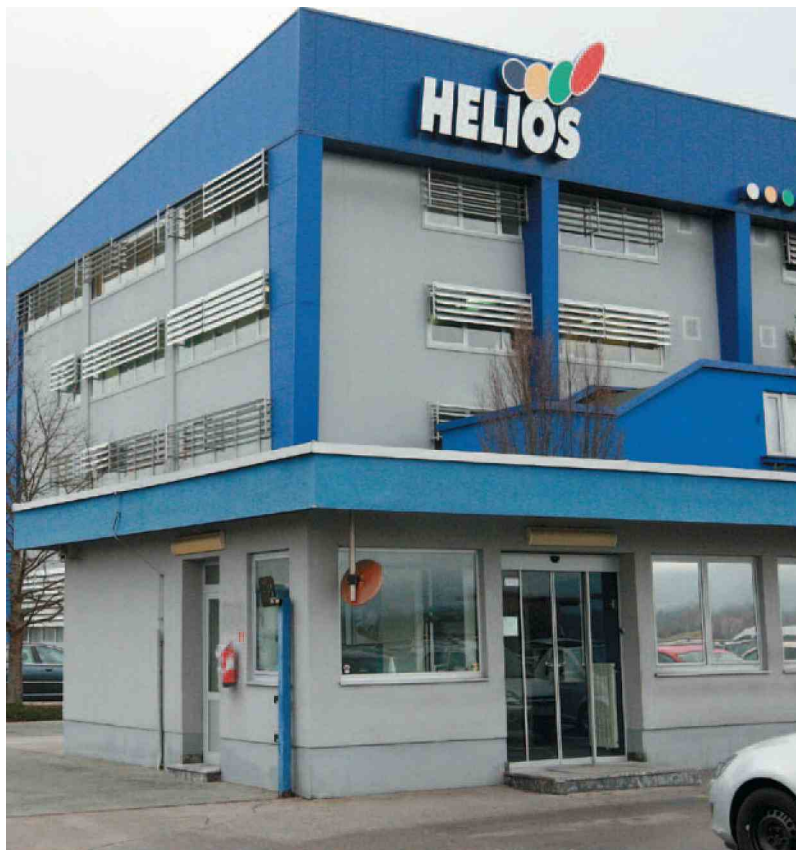
Novejših podatkov še ni, tako da številke še ne odražajo letošnjih prevzemov: denimo 33-milijonskega nakupa Žita s strani hrvaške Podravke, 10-milijonskega prevzema Pinusa Rače s strani ameriškega Albaugh.

VEČER

Vir: Banka Slovenije

Podravka želi, da bi Zito postalo njena pekarna.

Avstrijskega prevzemnika Ring International zanima naša industrija.